

Jaana Strandman ps ym.

Lakialoite laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakialoitteella esitetään muutosta oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013) tarkoituksena turvata opiskeluhoollon ammattihenkilöiden käyttöoikeus lakisääteisten tehtävien suorittamisen kannalta tarpeen mukaisiin opiskelijarekistereihin suoraan ja viiveettä.

Opiskeluhooltopalveluiden siirryttyä hyvinvointialueille on tullut ilmi tietosuojasäädösten toimeenpanoon liittyviä ongelmia, jotka aiheuttavat haasteita tiedonsiirrossa oppilaitosten ja opiskeluhooltopalvelujen välillä. Opiskeluhooltopalveluiden järjestäjällä on tarve saada opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa tietoja koulutuksen järjestäjältä opiskeluhooltopalveluiden järjestämistä varten. Yleensä nämä tiedot sisältyvät koulutuksen järjestäjän opiskelijarekisteriin, johon opiskeluhoollon henkilöstöllä ei nykyainsäädännön perusteella ole pääsyä. Opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa tietojen luovuttaminen on siis lähtökohtaisesti henkilötietojen luovuttamista, joka on tarkasti säänneltyä.

Tällä hetkellä koulujen ja hyvinvointialueiden välillä on suurta vaihtelua siinä, miten tiedonsiirron haasteet on ratkaistu. Tämä asettaa myös oppilaat eriarvoiseen asemaan. Eduskunnalle esitetään, että muutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §, jossa säädetään opiskeluhoollon rekistereistä, siten, että opiskeluhooltopalveluissa olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijan tuen tarpeen arvioimiseksi, opiskelijan tilanteen seuraamiseksi ja tuen ja hoidon järjestämiseksi sekä huoltaja- ja oppilaitosyhteistyön toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opetuksen järjestäjältä.

PERUSTELUT

Nykyainsäädännön mukaan opiskeluhooltopalveluiden järjestäjän on pyydettävä tarvitsemiaan tietoja koulutuksen järjestäjältä. Tietopyynnössä on yksilöitävä, mitä tietoja pyyntö koskee ja mikä on opiskeluhooltopalveluiden tiedonsaantioikeuden peruste. On koulutuksen järjestäjän tehtävä ratkaista, voidaanko pyydetyt tiedot luovuttaa suoraan jonkin lain säännöksen nojalla vai edellyttääkö tietojen luovutus suostumusta. Koulutuksen järjestäjän on myös ratkaistava, millä tavalla tiedot voidaan luovuttaa (tekninen rajapinta, katseluyhteys, muu tapa). Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhooltopalveluiden järjestäjä voivat halutessaan laatia sopimuksen tietojen

Lakialoite LA 2/2026 vp

luovuttamisesta opiskeluhoitopalveluille. On huomioitava, että sopimuksella ei kuitenkaan voida laajentaa laissa säädettyä. Sopimuksella voidaan sopia tietojen luovuttamisen tavasta, ei oikeudesta tietojen luovuttamiseen. Käytännössä tietopyyntöjen laatiminen ja käsittely sekä tietojen luovuttamisen käytännön toteutus vievät merkittävästi aikaa ja hidastavat oppilaan tuen tarpeen arvioimiseksi tarpeellisten lakisääteisten tietojen saamista merkittävästi.

Osana opiskeluhoitolaan vahvistamista on välttämätöntä parantaa tiedon kulkua koulun ja opiskeluhoitopalveluiden välillä. Nykytilanteessa kuraattoreilla on sosiaaliviranomaisen tiedonsaantioikeuteen perustuva oikeus saada palvelutarpeen arvioimiseksi, palvelun järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opetuksen järjestäjältä ilman erillistä suostumusta. Koulupsykologien ja kouluterveydenhoitolaan palveluissa samojen tietojen saaminen sen sijaan edellyttää suostumusta. Suostumukseen perustuva tiedonsaantioikeus turvaa asiakkaan tiedollista itsemääräämisoikeutta, mutta hidastaa tiedonkulkua ja aiheuttaa lisätyötä sekä opiskeluhoitopalveluille että koululle. Lisäksi kaikkein eniten tukea tarvitsevat voivat puutteellisen tiedonkulun vuoksi jäädä ilman tarvitsemaansa apua. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan oppilashuollossa varmistetaan palveluiden saatavuus, jatkuvuus sekä tiedonkulku eri toimijoiden ja viranomaisten välillä tarvittavin lainsäädännöllisin muutoksin. (Valtioneuvosto 2023, 34.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt (VN 2024:58), että tiedonkulkua sujuvoitetaan ja nopeutetaan parantamalla opiskeluhoitopalvelujen tiedonsaantioikeuksia palvelujen toteuttamisen kannalta välttämättömiin opetuksen järjestäjän tietoihin. Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yksilökohtaisen opiskeluhoitolaan tehtävien tarkoituksenmukaiseksi toteuttamiseksi tiedot oppilaan opiskelusta ja sen sujumisesta ovat välttämättömiä, joten on perusteltua säätää tiedonsaantioikeudesta siten, että opiskeluhoitopalveluissa olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijan tuen tarpeen arvioimiseksi, opiskelijan tilanteen seuraamiseksi ja tuen ja hoidon järjestämiseksi sekä huoltaja- ja oppilaitosyhteistyön toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opetuksen järjestäjältä. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan sääntely sopisi luontevasti oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) on säädetty edellytyksistä katseluyhteyden avaamiselle toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Siten tiedonsaantioikeudesta säätäminen selkiyttäisi myös mahdollisuuksia antaa opiskeluhoitopalveluille katseluyhteys tehtävien toteuttamiseksi välttämättömiin tietoihin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 21 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 377/2022, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi, seuraavasti:

21 §

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisterit

Opiskeluhuoltopalveluissa toimivilla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijan tuen tarpeen arvioimiseksi, opiskelijan tilanteen seuraamiseksi ja tuen ja hoidon järjestämiseksi sekä huoltaja- ja oppilaitosyhteistyön toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhuollon rekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 18.2.2026

Jaana Strandman ps
Veijo Niemi ps
Merja Rasinkangas ps
Anne Rintamäki ps
Wille Rydman ps
Minna Reijonen ps
Mia Laiho kok